

Petri Luosto

Diadokit, Aleksanterin Seuraajat, Osa II, Mesopotamia

Diadokit, Aleksanterin Seuraajat, Osa II, Mesopotamia

Copyright 2026 Petri Luosto

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki,
bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa
ISBN: 978-952-89-2242-1

Kannessa on kuuluisa Aleksanteri-mosaiikki Pompejista, jonka tekijä on tuntematon. Valokuvan on englanninkielisestä Wikipedia-artikkelista Alexander Mosaic, ja sen on ottanut Berthold Werner toukokuussa 2013. Se on public domainia. Kyseinen mosaiikki on nähtävissä Napolin kansallisessa arkeologiamuseossa.

Sisällysluettelo

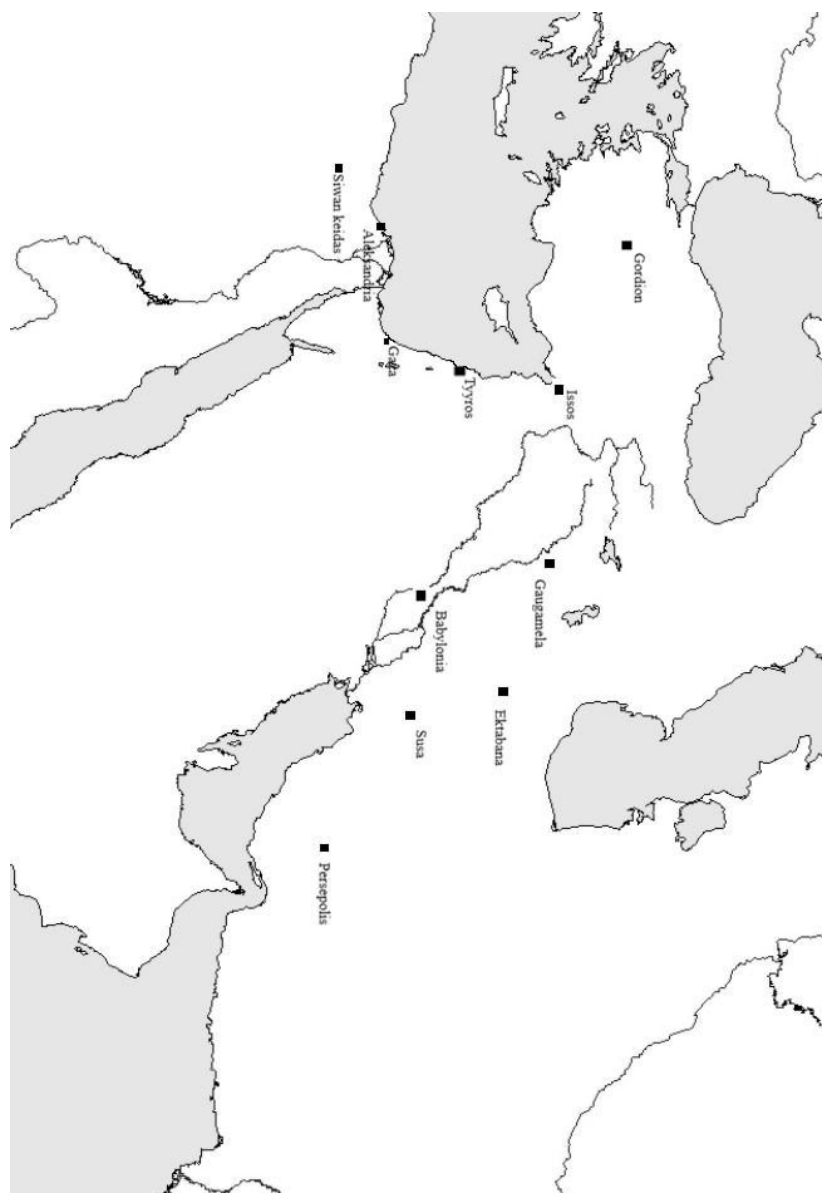
Prologi	s. 8
Luku I	s. 12
Luku II	s. 33
Luku III	s. 52
Luku IV	s. 70
Luku V	s. 89
Luku VI	s. 108
Luku VII	s. 126
Luku VIII	s. 145
Luku IX	s. 162
Luku X	s. 181
Luku XI	s. 201
Luku XII	s. 219
Luku XIII	s. 240
Luku XIV	s. 259
Luku XV	s. 280
Luku XVI	s. 302
Luku XVII	s. 322
Luku XVIII	s. 341
Luku XIX	s. 360
Luku XX	s. 379
Luku XXI	s. 399
Luku XXII	s. 418

Luku XXIII	s. 437
Luku XXIV	s. 459
Luku XXV	s. 481

Kartat

Diadokit, Mesopotamia, Prologi, Seleukos, 26-vuotias upseeri, Lähellä Issoksen taistelukenttää, Foinikiassa, kristittyjen ajanlaskua 333 eaa.

Oli aikainen aamu ja aurinko oli nousemassa itäisten vuorten takaa. Seleukos, joka oli kookas ja vahva kuin härkä, käveli Makedonian kuninkaan Aleksanterin leirissä, joka oli heräämässä uuteen aamuun auringon ensisäteiden myötä. Miehet toivottelivat toisillensa hyviä huomenia ja hevoset hiruivat leirissä. Pian leirin ihmiset tulisivat taas olemaan työn touhussa valmistautuen jatkuvaan sotaan.

Seleukokselle aurinko toi aina mieleen Makedonian ja itäinen aurinko sai hänet ajattelemaan mahdollisuuksia, joita heillä tulisi olemaan idässä. Seleukos oli toiminut Makedonian armeijan vartiointista vastaavana upseerina viime yönä, jolloin hän oli järjestänyt niin leirin vartiointin kuin etäisemmät ratsupartiot, että kukaan tai mikään ei pääsisi yllättämään Makedonian armeijan leiriä yön aikana.

Muutama viikko sitten Aleksanterin armeija oli lyönyt Issoksen taistelussa Persian kuninkaan Dareios III:n armeijan, pakottanut Persian suurkuninkaan pakenemaan häntä koipiensa välissä ja tämän lisäksi Aleksanteri oli saanut vangeiksi Dareioksen äidin, vaimon ja kaksi tytärtä, joita Aleksanteri kohteli erittäin hyvin. Seleukos tiesi, että tämä oli viisasta, sillä se osoitti Persian ylimystölle, että makedonialaiset tulisivat kohtelemaan heitä hyvin ja siksi heidän kannattaisi hylätä Dareios ja alistua Aleksanterin valtaan.

Viime yön aikana Aleksanterin leiriin saapui lähetystö valkoisen tulitaukolipun alla Dareiokselta mukanaan jonkinlainen rauhantarjous, sekä valmiina maksamaan Aleksanterille lunnaat Dareioksen lähisukulaisista. Kyseinen lähetystö oli suuri, sen mukana oli noin tuhat miestä, satoja hevosia, kymmeniä vankkureita, joissa oli kultaa, hopeaa, silkkiä ja norsunluuta. Seleukos ajatteli, että Dareios ilmeisesti

ajatteli ostaa itsellensä rauhan makedonialaisten kanssa. Jopa näiden vankkurien ulkoiset suojakankaat oli kirjailtu kultalangalla.

Seleukos pysähtyi hetkeksi, katsellen vankkuririviä, joka vielä aamun valossa seisoir leirin laitamilla. Hän ei epäillyt hetkeäkään, etteikö Dareios aikonut käyttää jokaista ostettua hetkeä uuden armeijan kokoamiseen. "Rauha nyt, sota myöhemmin", hän ajatteli.

Takanaan hän kuuli ääniä kuningas Aleksanterin esikuntateltan läheisyydestä. Parmenion, vanhempi upseeri, murahti ohi kulkiessaan toisilleen, "Me olemme jo saavuttaneet tarpeeksi. Ottakaamme kuninkaan tarjous ja menkäämme kotiin."

Seleukos tuumi, että asiat eivät luultavastikaan ole aivan näin yksinkertaisia.

Nuorempi Perdikkas, Aleksanterin intohimoisimpia seuraajia, pudisti päätään, "Ei! Aleksanteri on vasta alussa. Meidän täytyy jatkaa, kunnes Persia on polvillaan."

Tämä vaihtoehto tietäisi, että vielä paljon makedonialaista verta tulisi vuotamaan, Seleukos ajatteli. Hän ei ollut varma siitä pitäisikö sotaa jatkaa vai tehdä rauha persialaisten kanssa. Miten rauha vaikuttaisi hänen sotilasuraansa, tulisiko rauhan aikana hän jäämään vain vähäpätöiseksi upseeriksi, tai kylväisikö rauha uuden sodan siemenet sen sijaan, että nyt todella lyötäisiin Persia polvilleen, Seleukos totesi.

Dareioksen lähetystön saapuminen ja sen edustajien vastaanottaminen olivat saaneet aikaan Aleksanterin käskyn kutsua koolle merkittävät upseerinsa keskustellakseen kyseisen lähetystön ehdotuksista, kun ne on ensiksi kuultu. Seleukos tiesi, että vanhemmat konservatiiviset upseerit luultavasti olivat rauhan tekemisen kannalla persialaisten kanssa, kun taas nuoremmat Aleksanteria jumaloivat upseerit halusivat jatkaa sotaa Aleksanterin nimissä, jos tämä niin määräisi. Osa upseereista, kuten Seleukos tiesi, halusivat palata Makedoniaan voittoisan rikkaina miehinä. Seleukos

itse halusi ensiksi kuulla rauhantarjouksen ja vasta sitten päättää mielipiteensä tästä asiasta.

Viime vuosien aikana Seleukoksesta oli tullut yksi Aleksanterin luottoupseereista, vaikka hän toimi vain Pellan falangipataljoonan komentajana. Hän oli kunnostautunut useissa taisteluissa, joista hyviä esimerkkejä ovat Granikos-joen taistelu, Mytilenen piirityksessä Dareioksen kreikkalaisia palkkasotureita vastaan ja viimeksi Issoksen taistelussa. Kreikkalaisista palkkasotureista puheen ollen näitä oli saatu vangeiksi aika paljon Issoksen taistelun jälkeen ja he kertoivat, että palkkasoturien päällikkö Mytilenen piirityksessä, Memnon, oli kuollut johonkin sairauteen.

Seleukos oli oppinut kunnioittamaan Memnonin taitoja vihollisena ja hän piti Memnonin strategiaa uhata Makedoniaa, Kreikkaa ja Egeanmeren yhteyksiä Aleksanterin valloituksiin erittäin älykkäänä strategiana, jos sitä voitaisiin toteuttaa tukeutuen suureen laivastoon ja armeijaan. Tällöin Aleksanteri joutuisi lähettämään huomattavia voimia Egeanmerelle suojatakseen huoltoyhteytensä Makedoniasta ja siten heikentäen pääarmeijaansa siten laittaen sen alttiiksi persialaisten uusille hyökkäyksille.

Seleukos koki, että rauhantarjous tässä tilanteessa oli hankala monesta syystä. Ensiksi hän ei tiennyt ehdotuksen tarkkoja ehtoja, toiseksi rauhantarjouksen pitäisi olla sellainen, että sen jälkeen Persia ei pystyisi uhkaamaan Aleksanterin huoltoyhteyksiä Makedoniasta Egeanmeren ylitse ja kolmanneksi rauhantarjouksen pitäisi määritellä sellaiset rajat, että niiden puolustaminen olisi Makedonialle tulevaisuudessa helppoa, jos syttyisi uusi sota Makedonian ja Persian välillä. Toisaalta myös sodan jatkumisessa tulisi olemaan omat riskinsä, jos Dareios pystyisi hyvin valjastamaan Persian valtavat rikkaudet käyttöönsä.

Seleukoksen oli hyvin vaikeata nähdä, että Persia tulisi suostumaan tällaiseen rauhaan. Hän kysyi itseltänsä mitä hän tekisi Dareioksen asemassa. Vaikka se

suostuisi siihen, niin hyvin suurella todennäköisyydellä kyseinen rauha ei tulisi olemaan kestävä, vaan uusi sota luultavasti syttyisi muutaman vuoden päästä, Seleukos pohti. Hän tiesi, että Persian suurkuningas Dareios oli rikas kuin Kroisos, joten hän tarvitsi nyt aikaa kootakseen itsellensä uudet armeijat, joilla hän sitten pyrki valloittamaan takaisin menettämänsä maat.

Seleukos oletti, että Dareiosta oli pahasti nöyryytetty Issoksen taistelussa ja Dareioksen salainen tavoite oli luultavasti kostaa tämä nöyryytys tuhoamalla Makedonian sotavoimat Vähässä-Aasiassa ja siirtää sota takaisin Makedoniaan. Seleukos tunsi historiaa ja tiesi, että persialaisten suuria sankareita olivat heidän suuret valloittajakuninkaan Kyyros, Dareios I ja Kserkes, jotka laajensivat Persian valtakuntaa kattamaan suurimman osan tunnettua maailmaa. Dareios III varmasti halusi, että hänet tultaisiin historiassa muistamaan heidän veroisenaan.

"Nyt kaikki riippui siitä, millaiset sanat Dareios oli lähettäville antanut – ja millaiset vastaukset Aleksanteri oli valmis lausumaan", Seleukos tuumi. Hän huomasi, että Dareioksen vankkurit jäivät Aleksanterin teltan varjoon. Tulisiko tuo olemaan enne Aleksanterin vastauksesta, Seleukos kysyi itseltänsä.

Luku I, Gaius Junius Brutus, 60-vuotias Rooman tasavallan erityislähettiläs Bovianumiin, samnialaisten pääkaupunkiin, 332 eaa. talvi.

Vuorten varjossa, kivisten rinteiden keskellä, seisoivat Bovianum – samnialaisten pääkaupunki. Sen muurit eivät olleet marmorista, vaan harmaista kivistä, jotka oli irrotettu jyrkistä kallioista. Kylmä viima puhalsi rotkoista, ja jokaisella portilla seisoivat sotilaita, jotka katselivat tulijoita epäluuloisin, mutta ylpein silmin. He olivat tottuneet siihen, että vihollinen saattoi ilmaantua minä hetkenä tahansa.

Gaius Junius Brutus veti viittaansa tiukemmalle. Kuusikymmenvuotiaana hän ei enää marssinut yhtä kevyin askelin kuin nuorempana, mutta hänen katseensa oli terävä ja kokemuksen karaistama. Hän oli nähnyt Rooman nousun naapureitaan vastaan: sotia latinalaisia, etruskilaisia ja volskeja vastaan, liittoja ja petoksia, senaatin kääntämiä sanoja, jotka palvelivat vain yhtä asiaa – Rooman etua. Hänen mukanaan oli myös kaksi henkivartijaa, Marius ja Cornelius, jotka kumpikin olivat noin 35-vuotiaita kokeneita sotilaita. Heidän tehtävänsä on suojella Gaiusta kaikin mahdollisin keinoin erilaisia salamurhahankkeita vastaan.

Nyt hän seisoivat Bovianumissa senaatin uusimman kaksiteräisen päätöksen kantajana. Virallisesti Rooma oli solminut ystävyyden Epeiroksen kuninkaan kanssa. Mutta tosiasiaa hänen tehtävänsä oli toinen: rohkaista samnialaisia kokoamaan heimot ja kreikkalaiset kaupungit yhteiseen liittoon epeiroslaisia vastaan.

Brutus tiesi, että hänen viestinsä oli vaarallinen. Jos Aleksanteri Epeiroslainen saisi kuulla Rooman todellisesta aikomuksesta, hän voisi kääntyä Roomaa vastaan. Ja vielä pahempaa – jos Aleksanteri liittyisi liittolaisensa, Makedonian kuninkaan Aleksanteri, menestykseen idässä, Italia voisi joutua kahden kuninkaan varjoon.

Hän muisti elävästi senaatin viimeisimmän kiivaan väittelyn. Toiset senaattorit olivat halunneet liittoutua avoimesti Aleksanterin kanssa, toiset taas olivat nähneet

hänessä uuden uhkan Rooman vapaudelle. Yksi ääni oli jäänyt Brutuksen mieleen: “Jos kuningas kerran saa jalansijan Italiasta, hänestä voi kasvaa Roomaa suurempi voima. Ja Rooma ei voi elää varjossa.”

Bovianumin kaduilla samnialaiset soturit kulkivat rautakypärät päässä, keihäät kädessään, aivan kuin sota olisi arki. Heidän kaupungissaan ei näkynyt kreikkalaisten kaupunkien veistettyjä patsaita tai kirjastoja – vain asevarastoja, harjoituskenttiä ja uhrialttareita jumalille, jotka suojasivat heimoa. Samnialaiset eivät ehkä kirjoittaneet runoja, mutta he taistelivat sitkeästi.

Brutus tunsu hetkellisesti kunnioitusta näitä miehiä kohtaan. Samnialaiset olivat raakoja, mutta heissä oli samaa voimaa, jota hän oli nuorena nähnyt roomalaisissa: tahto säilyttää oma vapautensa. Juuri sellaista liittolaista Rooma nyt tarvitsi.

Mutta samalla hän tiesi, että Rooma ei koskaan sietäisi tasaveroisia liittolaisia pitkään. Rooma teki sopimuksia vain ostaakseen aikaa ja voimaa – lopulta se alistaisi nämä vuoriston kansat, aivan kuten se oli tehnyt muille. Se oli tasavallan luonne, ja Brutus oli elänyt liian pitkään uskoakseen muuhun.

Hän pysähtyi katsomaan Bovianumin keskustaa, missä samnialaisten johtajat kokoontuisivat. Hänen viestinsä tulisi sytyttämään toivon kipinän – mutta myös epäluulon. Hän oli tullut kertomaan, että Rooma tukisi heitä. Mutta hänen sydämessään kaikui kysymys, jota hän ei voisi lausua ääneen: tukisiko Rooma heitä todella, vai vain niin kauan kuin se oli Roomalle hyödyksi?

Brutus kulki kivistä päällystettyä katua pitkin kohti neuvoston taloa. Hänen vierellään astelivat Marius ja Cornelius, kaksi vankkarakenteista sotilasta, joiden katse liukui jatkuvasti ympäristössä – jokaisessa porttikongissa, jokaisessa katseessaan viipyvässä soturissa he näkivät mahdollisen uhan. Bovianumissa ei kukaan kulkenut täysin turvassa, etenkin vieras, joka toi viestejä Roomasta.

Neuvoston talo ei ollut temppeli eikä palatsi. Se oli kivinen, matala rakennus, jonka sisällä samnialaisten johtajat kokoontuivat. Oven edessä seisoivat riveittäin sotureita, jotka mittailivat Brutusta ja hänen miehiään. Katseissa oli kylmää arvostelua: vieras oli mitattava, ennen kuin hänen sanansa voitiin ottaa vakavasti.

Brutus pysähtyi portaille, hengitti syvään ja silitti viittaansa, aivan kuin olisi karistanut sen helmoista Rooman senaatin pölyä. Hän tunsi Mariuksen ja Corneliuksen katseiden porautuvan häneen – valmiina toimimaan, jos joku liikahtaisi väärällä tavalla.

Hän astui sisään.

Salissa vallitsi hämärä, ja suitsutuksen tuoksu sekoittui savuun, joka nousi keskellä palavasta tulesta. Samnialaisten päälliköt istuivat kivisillä penkeillä, rautakypärät jaloissaan, kasvot uurteisia ja sotien karaisemia. Joidenkin käsissä lepäsi keihäs, aivan kuin neuvottelutkin olisivat osa taistelua.

Yksi miehistä, harmaahapsinen mutta suoraryhtinen, nousi seisomaan. Hänellä oli villainen viitta hartioillaan ja silmissä jyrkkä päättäväisyys.

”Roomalainen”, hän sanoi äänellä, joka kantoi yli savun ja suitsutuksen, ”Olemme kutsuneet sinut, koska Italia on vaarassa. Kerro, mitä Rooma tahtoo.”

Brutus kumarsi arvokkaasti. Hän tunsi, että jokainen sana, jonka hän nyt lausui, punnittaisiin kuin hopea timantinkovalla vaakalla.

”Rooma tahtoo samaa kuin tekin”, hän vastasi rauhallisesti., ”Että Italia pysyy vapaana vieraista kuninkaista.”

Huoneessa kuului murinaa. Johtajien katseet vaihtuivat: epäluuloa, mutta myös kiinnostusta.

Brutus jatkoi, ääni vakaana mutta terävänä kuin miekan terä, ”Te tiedätte, että Epeiroksen kuningas on ylittänyt meren. Hän tuo mukanaan kreikkalaisia sotureita, hevosia, kultaakin. Hän ei tullut Italiaan vain taistelemaan – hän tuli hallitsemaan. Ja te tiedätte, ettei kuningas tyydy yhteen kaupunkiin tai yhteen laaksoon. Hän tahtoo enemmän. Hän tahtoo kaiken.”

Samnialaisten joukosta kuului kumea nauru. Yksi nuoremista päälliköistä löi kämmenensä keihäänvarteen ja vastasi, ”Ja mitä Rooma tahtoo? Eikö Rooma ole aina tahtonut enemmän? Oletteko te yhtään vähemmän ahneita kuin kuninkaat, joita niin halveksitte?”

Brutus tunsu sanat iskevän häneen kuin tikarit, mutta hänen kasvoillaan säilyi tyyni ilme. Tämä oli odotettavissa. Hän astui askeleen lähemmäs tulta ja kohotti kätensä:

”Rooma ei ole kuningaskunta”, hän sanoi painokkaasti, ”Me emme palvele yhtä miestä, vaan kansaa. Kuninkaiden valta on mielivaltaa – mutta Rooman valta perustuu sopimuksiin, liittoihin, yhteiseen tahtoon.”

Hänen ääneensä sekoittui hetkeksi lämpöä, melkein vilpittömyyttä, ”Rooma tahtoo liittoa kanssanne, ei herruutta. Teidän sotanne ovat meidän sotiamme. Ja jos me emme nyt yhdistä voimaamme, Italia ei pysy vapaana.”

Hiljaisuus. Tuli rätisi.

Samnialaiset mittailivat hänen sanojansa, jotkut hyväksyvästi nyökäten, toiset epäluuloisesti silmiään siristäen. Marius ja Cornelius seisoivat Brutuksen takana

liikkumatta, mutta heidän sormensa olivat valmiina tarttumaan miekan kahvaan, jos keskustelu muuttuisi veriseksi.

Brutus tiesi, että hän oli saanut kylvettyä siemenen – mutta tiesi myös, että se voisi kasvaa mihin tahansa suuntaan: liitoksi tai sodaksi.

Tuli rätisi edelleen salin keskellä, mutta nyt sen ääni jäi taka-alalle, kun samnialaiset alkoivat puhua keskenään. Ensimmäinen hiljaa, sitten yhä äänekkäämmin, kunnes Brutus tajusi olevansa todistamassa kiivasta väittelyä.

”Roomalaiset puhuvat liitosta”, mutta tarkoittavat alistumista, ärähti leveäharteinen mies, jonka rinnassa roikkui pronssinen riipus, ”Tänään he tulevat ystävinä, huomenna he käskevät, mitä meidän on tehtävä.”

”Ja jos emme tee liittoa?” kysyi toinen, nuorempi päällikkö, joka oli noussut seisomaan, ”Jäämmekö yksin? Kun epeiroslaisten falangit vyöryvät laaksoihin ja heidän hevosensa tallaavat viljapellot, kuka silloin tulee avuksi?”

”Samnialaiset ovat aina puolustaneet itseään omin voimin”, vastasi ensimmäinen jyrkästi, ”Me emme tarvitse Roomaa!”

”Vai emmekö?”, sanoi kolmas, iäkäs ja arvokas mies, jonka äänessä oli enemmän painoa kuin muiden yhteensä, ”Epeiroslaisten kuningas ei ole tavallinen sotapäällikkö. Hän on Olympiaan ja Aleksanterin sukua. Hänen liittolaisensa Makedoniassa kukistavat jo nyt Persian suurta kuningasta. Luulemmeko todella, että me vuoristolaiset yksin pysäytämme hänen poikansa?”

Hiljaisuus levisi hetkeksi saliin. Brutus ei sanonut mitään. Hän seiso paikallaan, kädet selän takana, ja tarkkaili kasvoja, jotka paljastivat enemmän kuin sanat: pelkoa, uhmaa, laskelmointia.

Aleksanteri Suuren valtakunta kasvaa, mutta sen varjo pitenee.

Makedonian armeija on tunkeutunut syvälle Persian valtakuntaan. Dareios III on lyöty, Persian kuninkuus on vaihtamassa omistajaa ja Aleksanteri näyttää pysäyttämättömältä. Hänen ympärillään ratsastavat miehet, joiden nimet tulevat vielä hallitsemaan suuren valtakunnan raunioita: Seleukos, Ptolemaios, Perdikkas, Krateros ja monet muut.

Mutta valtakunnan valloittaminen on vasta alkua. Babylonin ja Persian vanhat vallan rakenteet, paikalliset ylimykset ja papit on saatava hyväksymään uusi hallitsija. Samalla Aleksanterin kunnianhimo kasvaa. Voittojen rinnalle tulevat epäluulo, pelko ja armottomat ratkaisut.

Lännessä Rooma puolestaan tarkkailee Epeiroksen kuninkaan nousua ja valmistautuu pelaamaan omaa peliään. Diplomatia, liittoutumat, salamurhat ja petokset voivat muuttaa valtakuntien kohtalon yhtä nopeasti kuin taistelu.

Kun Aleksanteri marssii yhä kauemmas kohti maailman ääriä, hänen lähimmät miehensä alkavat kysyä kysymystä, jota kukaan ei vielä uskalla lausua ääneen:

Mitä tapahtuu, kun Aleksanteri ei enää ole täällä?

Diadokit, Aleksanterin Seuraajat, Osa II, Mesopotamia jatkaa kertomusta miehistä, jotka seuraavat maailmanhistorian suurinta valloittajaa ja valmistautuvat tietämättään taistelemaan siitä, mitä hän jättää jälkeensä.

ChatGPT:tä on avustanut tämän kirjan tekemisessä.